

Е.А.Тараканова [5] виділяє три основні варіації самостигматизації:

1. Соціопатична форма самостигматизації – характеризується гіпернозогностичним відношенням (суб'єктивна переоцінка важкості хвороби та її наслідків) людини до власного захворювання та прагнення використати факт наявності психічного захворювання для обумовлення власної пасивної поведінки та постійного прагнення для отримання відповідної підтримки зі сторони.

2. Амбісоціальна форма само стигматизації. Основними рисами якої є двоїстість, тобто прагнення індивіда до диференційованого, двоякого використання власного діагнозу: в тих ситуаціях, коли наявність психіатричного діагнозу вигідно для індивіда, останній розцінює себе як член даного класу, він пов'язує з наявністю психіатричного діагнозу існування саме тих проблем, для вирішення яких необхідна кваліфікована допомога зі сторони психіатричної служби, а в іншій ситуації – коли статус «психічно хворого» в тій чи іншій мірі не вигідний індивіду про наявність розладу просто замовчується і пацієнт ототожнює себе з категорією здорових індивідів, «нормальних» людей тим самим створюючи ілюзію власного психічного благополуччя.

3. Соціоперсекуторна форма самостигматизації. Для неї характерні наступні риси. Хворий, впевнений у своїй «інакшості», вважає, що всі оточуючі (як в сім'ї, так і в інших мікросо-

ціумах) помічають його невідповідність «загальноприйнятим стандартам особистості», що незмінно призводить до появи негативного відношення останніх до самого хворого.

Отже, самостигматизацію можна визначити як сукупну реакцію пацієнта на хворобу та роль психічнохворого в суспільстві, ключовим у якій виступає очікувана моральна, морально-етична неспроможність хворого. Самостигматизація є серією заборон, пов'язаних з соціальною активністю які люди накладають на власне життя, що супроводжується відчуттям неповноцінності й соціальної неспроможності. Причому всі атрибути стигми вони почерпнули з тих відомостей, які отримали дитьми, убралися в стигму як одяг. Вони самі росли в атмосфері упередженості й упереджень у стосунках. Самостигматизація може привести до депресії, занурення в собі, аутизму, формування відчуття власної неповноцінності. Це підриває і виснажує сили вже ослаблених людей, громад, примушує людей звинувачувати себе за те, що вони опинилися в такому скрутному становищі. Упереджене ставлення та дискримінація з боку суспільства у будь-якому випадку призводять до самотаврування індивіда. Суб'єктивні переживання стигматизованого індивіда обмежують подальше соціальне функціонування осіб з психічними захворюваннями і потребують розробки ефективних програм, що спрямовані на підвищення суспільної толерантності до психічно хворих та інтеграції їх у суспільство.

Література і джерела

1. Гурович Е.М. О программе борьбы со стигмой, связанной с шизофренией / И.Я.Гурович, Е.М. Кирьянова // Социальная и клиническая психиатрия. – 1999. – №3. – С.5-8
2. Демир О.В. Стигматизация психически больных с точки зрения социальной экологии / О.В. Демир [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://community.livejournal.com/ecosocio/6071.html> - Загол з екрану. – Мова укр.
3. Кнуф А. Стигма: теория и практика (Начало) / А.Кнуф, Л.Ю.Эпов // Знание. Понимание. Умение. – 2006. – №2. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.zpu-journal.ru/zpu/2006_3/Кнуф&Епов/20.pdf - Загол з екрану. – Мова рос.
4. Самостигматизация при основных психических заболеваниях: методические рекомендации / [Ястребов В.С., Гонжал О.А., Тюменкова Г.В., Михайлова И.И.]; Науч. Центр психического здоровья РАМН. – М., Изд-во ЗАО Юстицинформ, 2009. – 18 с.
5. Тараканова Е.А. Самостигматизация и качество жизни при шизофрении: корреляционные взаимоотношения / Е.А.Тарканова, Н.Я.Оруджев // Дальневосточный медицинский журнал. – 2010. – №2. – С.78-80
6. Тушинцева Л.П. До проблеми вивчення феномену стигматизації / Людмила Петровна Тушинцева [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/707/94/> - Загол з екрану. – Мова укр.
7. Вурпе Р. Стигматизация психических заболеваний и пути ее преодоления / Peter Вурпе // Обзор современной психиатрии, вып. 6, 2000. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.psyobsor.org/1998/6/2-1-1.php> - Загол з екрану. – Мова hjs.

Статья посвящена явлению самостигматизации лиц с психическими заболеваниями. Проанализирована суть понятия самостигмы, раскрыто основной механизм и условия возникновения и функционирования самостигматизации лиц с психиатрическим диагнозом. Дано основную характеристику моделей самостигматизации.

Ключевые слова: психическое заболевание, стигматизация, самостигматизация, изоляция, дезадаптация.

The article is devoted to the phenomenon of self-stigma of people with mental illness. The essence of the concept self-stigmatization, revealed the basic mechanism and conditions of the emergence and functioning of self-stigma of people with a psychiatric diagnosis has been considered. The basic characteristics of models of self-stigma have been provided.

Keywords: mental illness, stigmatization, self-stigmatization, isolation, and disadaptation.

УДК 81.271+378

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Шилінська Інна Феодосіївна
м.Тернопіль

У статті розглядаються проблеми формування професійного мовлення майбутніх фахівців економічного профілю у процесі вивчення гуманітарних дисциплін. Проаналізовано розроблена модель педагогічної технології формування професійного мовлення.

Ключові слова: професійна підготовка фахівців, культура

професійного мовлення, фахівці економічного профілю.

Впродовж останніх років суттєво підвищуються вимоги до професійної підготовки фахівців з метою створення передумов для досягнення ними вагомих результатів у майбутній професійній діяльності, забезпечення їх конкурентоспроможності на

вітчизняному і світовому ринку праці. Цілком очевидно, що в умовах трансформації суспільно-економічних відносин в Україні, в першу чергу, це стосується фахівців економічного профілю,

Сьогодні, працюючи над вдосконаленням професійної підготовки фахівців, варто звернути увагу на необхідність гуманітаризації економічної освіти, її зорієнтованості не просто на успішного підприємця, а соціально й етично відповідальну культуру творчу особистість, що передбачає й формування культури мовлення майбутнього фахівця в процесі професійної підготовки у вищому навчальному закладі [1]. Мовленнєва поведінка передбачає смислово інтерпретацію мовленнєвих рецепцій, продукування та презентацію знання як формулювання особистісного смислу думки. Доцільність освоєння мовної парадигми гуманітарного знання є чинником успішного входження майбутнього економіста в сучасний глобалізований інформаційний простір. Дуже важливо, що в даному контексті повинна розглядатися і культура іншомовного професійного мовлення. Сьогодні володіння вміннями міжкультурної професійно орієнтованої комунікації є важливою умовою налагодження міжнародних ділових контактів, продуктивного співробітництва, організації наукових досліджень.

Результати дослідження теорій мови як чинника думки (Л.Виготський, О.Потебня), концепцій пізнання як смислового мовлення (В.Дільтей), когнітивістики культурних смислів професійного співтовариства (Т.Бабкіна, В.Вербець) дають підстави для виявлення суперечностей між: декларуванням доцільності освоєння мовної парадигми гуманітарного знання як чинника успішного входження майбутнього економіста в сучасний глобалізований інформаційний простір і відсутністю відповідних педагогічних технологій її практичного впровадження у зміст економічної освіти; визнанням культуротворчого потенціалу мовної освіти майбутнього фахівця економічного профілю та недостатньою реалізацією індивідуальних стратегій його особистісно-професійного розвитку та ін.

Все це зумовило вибір нами проблеми дослідження, яка стосується формування культури професійного мовлення майбутніх фахівців економічного профілю в процесі вивчення гуманітарних дисциплін. Окремі аспекти проблеми розкриваються в даній статті.

Результати вивчення наукової літератури (праці Н.Бабич, Б.Головін, М.Жовтобрюх, А.Ксенофонта, Е.Палихата, Л.Струганець, Т.Ушакова, І. Ярошук та ін.) дозволили зробити висновок про доцільність дослідження культури професійного мовлення фахівця не лише як чинника професійної комунікації (тобто компетенції словотворчості), а й розуміючого герменевтичного пізнання (тобто компетенції смислотворчості). Зважаючи на це, культура професійного мовлення майбутнього фахівця економічного профілю визначена нами як інтегративна особистісна якість, що проявляється у готовності до інтерпретації, продукування і презентації ціннісно осмисленої фахової інформації в різних лексико-семантичних системах з метою реалізації інтелектуальних функцій підприємницької діяльності.

Ознайомлення з переліком цих функцій (давати виважені оцінки; інтуїтивно висувати й аргументувати нестандартні рішення в ситуаціях вибору; сутнісно пояснювати, генерувати і доводити перспективність нових економічних ідей в умовах невизначеності; оцінювати зовнішню економічну ситуацію з погляду етики і моралі; укладати бізнесові угоди; вести міжкультурні ділові переговори та ін. дало можливість визначити коло мовленнєвих знань, умінь і здібностей, на основі якого було створено авторський варіант професіограми сучасного фахівця економічного профілю як підприємця. Його співвіднесеність зі змістом існуючих освітньо-кваліфікаційних характеристик і освітньо-професійних програм спеціаліста, з концепціями підручників і навчальних посібників з культури мовлення, змістом гуманітарних дисциплін, результатом самооцінок студентів і експертних оцінок викладачів вищих навчальних закладів дала підстави стверджувати: в сучасному просторі економічної осві-

ти культура професійного мовлення переважно функціонує як чинник комунікативної діяльності; оволодіння відповідним досвідом відбувається на заняттях з української та іноземної мов; недооцінка можливостей гуманітарно-пізнавального виміру зумовлює недостатність осмислення перспектив і мотивації формування феномену як у студентів (63, 7%), так і викладачів гуманітарних дисциплін (41, 8%).

На основі осмислення ряду когнітивних таксономій, шкал засвоєння знань, умінь і навичок та експертних оцінок визначено критерії і показники сформованості культури професійного мовлення майбутніх фахівців економічного профілю:

- мотиваційно-смисловий (показники – характер смислової орієнтації студента на освоєння гуманітарно-технічної лексики представників різних підприємницьких культур; стійкість смислового ставлення студента до мовної парадигми фахового знання; сформованість наміру реалізації смислотвірних функцій рецептивного і продуктивного мовлення)⁴
- інформаційно-смисловий (показники – глибина і обсяг засвоєння смислової типології тексту для адекватної інтерпретації фахового знання; ступінь обізнаності зі стратегіями смислової інтерпретації мовленнєвих рецепцій і продукування фахового знання, ступінь обізнаності з тактиками смислової презентації фахового знання);
- операційно-коригувальний (показники – рівень оволодіння вміннями смислової інтерпретації мовленнєвих рецепцій фахового знання; рівень оволодіння вміннями мовленнєвого продукування і смислової презентації фахового знання);
- оцінювально-формульальний (показники – ступінь готовності студента до реалізації розвивальної функції самооцінки як гуманної творчої індивідуальності).

Для відстеження їх динаміки створено шкалу та розроблено змістові характеристики початкового, середнього і високого рівнів.

Формування культури професійного мовлення майбутніх фахівців економічного профілю ми здійснювали на основі гуманітарної парадигми (її педагогічних законів, ціннісних орієнтирів, ментальних установок і дослідницького інструментарію) та з урахуванням особливостей підприємницької культури сучасного економіста [2]. Аналіз досліджень гуманітарних стратегій показав, що відповідна їм технологія має ґрунтуватися на визнанні цілісного характеру педагогічного процесу, його зумовленості закономірностями нелінійного і кризового характеру внутрішнього саморозвитку суб'єкта і педагогічної співучасті в його поступальному розвитку.

Таким чином, на основі гуманітарної парадигми і з урахуванням особливостей сучасної культури підприємництва теоретично обґрунтовано модель педагогічної технології формування культури професійного мовлення майбутніх фахівців економічного профілю в процесі вивчення гуманітарних дисциплін. Складовими моделі є 6 мета, конкретизована у завданнях (набуття досвіду смислової інтерпретації мовленнєвих рецепцій, продукування і смислової презентації економічного знання; освоєння лексико-семантичних і семіотичних систем сучасного економічного інформаційного простору; інтуїтивної лексики для аргументації нестандартних рішень); концептуальні ідеї мовленнєвої діяльності як розуміння породження єдиного смислового поля людства; закономірності педагогічної організації процесу (взаємозалежності мови і знання; породжувальної граматики і епістемології; культури мовного виховання і мовного виховання культурою); педагогічні підходи (технологічний, семасіологічний, компетентнісний, культурологічний, особистісно-діяльнісний, синергетичний, аксіологічний); принципи формування культури професійного мовлення (гуманітаризації мовної освіти, фахової культуротворчості, етики лексичної гіпотези, артикуляції думки в мовному середовищі); зміст (спекурс і різногалузеве гуманітарне знання культури підприємництва як

ціннісно-смыслового явища в сучасній ринковій ситуації); методи інформаційних, ігрових, рефлексивних технологій, психолінгвістики, асоціативних карт, емоційно-смыслового дизайну; форми інтерактивної, дистанційної співбуттєвої взаємодії та співтворчості; засоби (підручники, словники, Інтернет-ресурси, мультимедійні комплекси); умови (організація освітнього середовища як текстової реальності; розвиток мотивації студента до поєднання у фаховій діяльності функцій суб'єкта пізнання і семіотичного суб'єкта; реалізація концепції контекстуального навчання; забезпечення вільного самовизначення та активізації особистісних ресурсів майбутнього економіста); результат (сформованість культури мовлення майбутнього економіста).

Результати експериментальної роботи засвідчили ефективність розробленої педагогічної технології формування культури професійного мовлення майбутніх фахівців економічного профілю в процесі вивчення гуманітарних дисциплін. Вона за-

безпечена структурно-функціональною взаємодією основних компонентів, дотриманням визначених закономірностей, принципів та педагогічних умов, що, у свою чергу, сприяло ефективності методів, засобів та організаційних форм педагогічного супроводу мовленнєвої діяльності студентів. Зіставлення результатів формування досліджуваного феномену за технологією гуманітарної і традиційної освітніх парадигм виявило відчутне превалювання динаміки відповідних зрушень у студентів експериментальної групи : за мотиваційно-смысловим критерієм – в середньому у 1,7 рази; за інформаційно-смысловим – в 1,7 рази; за операційно-коригувальним – в 1,4 рази; за оцінювально-формувальним – в 1,7 рази.

Отже, доведено наявність потенційних можливостей можливостей мовної освіти для забезпечення самореалізації майбутнього фахівця економічного профілю як семіотичного суб'єкта і гуманної творчої індивідуальності.

Література і джерела

1. Апель К.О. Трансформация философии / Карл-Отто Апель. – М.: Логос, 2001. – 344 с.
2. Агеев А.И. Предпринимательство: проблемы собственности и культуры / А.И.Агеев. – М.: Наука, 1991. – 106 с.

В статье рассматриваются проблемы формирования культуры профессиональной речи будущих специалистов экономического профиля в процессе изучения гуманитарных дисциплин.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, культура профессиональной речи, специалисты экономического профиля.

In this article the problem of professional speech culture formation of the future specialists in economics in the process of studying the humanities has been considered. The pedagogical technology model of the researched phenomena has been proposed.

Key words: professional training, the culture of professional speech, specialists in economics.

УДК 37.022:355.231(477)

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ В УМОВАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Янковець Андрій Володимирович
м.Хмельницький

Розглядається питання особливостей використання машинного перекладу в умовах професійної підготовки майбутніх перекладачів. На думку автора, системи машинного перекладу допомагають скоротити часові витрати, якщо текст досить об'ємний і містить одноманітну термінологію, але можуть застосовуватися лише там, де використовується максимально стандартизована мова з простою граматикою й порівняно невеликим запасом слів.

Ключові слова: машинний переклад, професійна підготовка, майбутній перекладач, система машинного перекладу.

Постановка проблеми. Прогресивний розвиток інформаційних і комп'ютерних технологій та безперервне розширення меж інформаційного простору відкривають перед майбутніми фахівцями безмежний океан можливостей, про які людство навіть і не мріяло сімдесят або лише двадцять років тому.

З огляду на об'єктивні еволюційні процеси та зміни у суспільстві, підготовку майбутніх перекладачів слід розглядати як пріоритетне завдання, що зумовлюється розширенням міжнародних зв'язків України, розвитком усіх сфер суспільного життя.

Питання особливостей використання машинного перекладу не залишаються осторонь як з боку науковців, так і виробників програмного забезпечення. Існують цілі асоціації машинного перекладу, які безпосередньо переймаються проблемами цього напрямку. На їхніх сайтах можна знайти відомості про щорічні конференції з проблем машинного перекладу, інформацію про новітні технології перекладу, матеріали про наукові організації, що працюють в галузі машинного перекладу.

За останні 10-15 років характер роботи перекладача й вимоги до його підготовки істотно змінилися. У першу чергу зміни торкнулися письмового перекладу науково-технічної, офіційної й ділової документації. Сьогодні, як правило, уже недостатньо просто перекласти текст, користуючись комп'ютером як друкарською машинкою. Від перекладача очікують, що оформлення готового документа відповідатиме зовнішньому вигляду оригіналу настільки точно, наскільки це можливо, і при цьому має задовольняти прийняті у даній країні стандарти.

У наші дні, з огляду на бурхливий розвиток інформаційних технологій і неухильний ріст обсягу інформації, перекладацька діяльність стає все більш затребуваною. Сучасному майбутньому перекладачеві доводиться не тільки переглядати професійну та іншу літературу з метою витягу інформації, але й обробляти її, тобто, практично, займатися перекладом.

Як наслідок технічного прогресу – підвищення вимог і до підготовки майбутніх перекладачів, зокрема, до особливостей використання машинного перекладу в умовах їхньої професійної підготовки.

Тому навчання майбутніх перекладачів використанню машинного перекладу, умінню грамотно й чітко викладати інформацію, отриману з першоджерела, набуває все більшого значення, стає досить актуальним.

Аналіз попередніх досліджень та публікацій. Вперше думку про можливість машинного перекладу висловив Чарльз Беббідж (1791-1871), який розробив у 1836-1848 рр. проект цифрової аналітичної машини – механічного прототипу електронних цифрових обчислювальних машин, що з'явилися через 100 років [1].